

Иво Андрић:

**„Прави животи су леи и тешки,
а велики и јаки људи плаћају више и теже“**

МФ, 22. 12. 2022.

Комеморативна седница посвећена академику професору др Владану Ђорђевићу

Поштована породицо и пријатељи, поштована господо,

Није лако говорити о људима радосним приликама, а камоли сада у овој тужној прилици, а камоли о човеку као што је био академик професор др Владан Ђорђевић. Од почетка стварања овог текста, који ћу вам сада говорити, мучила ме је стрепња како да на неколико страна сажмам читав један живот, кад добро знамо да једино роман може бити довољно обимно штиво да би у њега стао живот било кога од нас. Поред стрепње, и у овом трену, имам дилему да ли имам право говорити о човеку, који је био веома скроман и није волео да прича о себи нити да се прича о њему. Такође, да ли имам право говорити само о нечему што је мање више познато или могу причати и о мање познатим детаљима, до којих сам дошао трагајући последњих скоро два месеца. На крају, присутна је и дилема, да ли сам достојан да било шта говорим о тако великом човеку.

Кад одете на Гугл или неки други претраживач и укуцате др Владан Ђорђевић, појавиће се мноштво линкова, у којима се пише о чувеном др Хипократу (Владану) Ђорђевићу, српском политичару, лекару, официру и књижевнику. Др Владан Ђорђевић је био председник министарског савета Краљевине Србије, санитетски пуковник и оснивач Црвеног крста Србије и Српског лекарског друштва. Овом приликом нагласимо и чињеницу да је био члан Српске краљевске академије.

Скоро сто година након рођења Хипократа (Владана) Ђорђевића, у Крушевцу се родио још један Владан Ђорђевић. Било је то време у којем је кум давао имена новорођенчету. Овај пут је кум образложио име Владан, рекавши да га даје по једној познатој личности из српске историје, по доктору Владану Ђорђевићу. Рекао је: „Имаш исто презиме, ја ћу ти дати исто име, а ти ћеш се сам побринути за ово треће - др (доктор).“ Приметите да се Владан побринуо и за ово четврто – академик.

Владан Д. Ђорђевић је рођен у чиновничкој породици Добривоја и Браниславе Ђорђевић, у Крушевцу седмог октобра 1938. године. Отац Добривоје потиче из учитељске породице, која је у Крушевац дошла из Лесковца, а преко Бруса. Завршио је Правни факултет у Београду, као један од најбољих студената. Пре рата је радио као судија. После рата је био у немилости код нових власти, па је неколико година службовао у Косјерићу а потом и у Лесковцу. На крају се педесетих година вратио у Крушевац и био постављен за среског јавног правобраниоца.

Мајка Бранислава је пре рата завршила гимназију. После рата је радила као службеник Народне Банке у Крушевцу.

Владан је био посебно поносан на фамилију његове мајке Бране. Владанова баба по мајци, Геновева, коју су од милоште звали Гина, потиче из богате трговачке породице, је прво од осморо деце Антонија и Милеве Стефановић. Владанов прадеда, тј. Гинин отац, био је трговац Антоније Стефановић - *Паикиши*, који је све од 1920. па до 1929. године био непрекидно биран за председника Општине Крушевац. После Шестојануарске диктатуре, када су због јачања комуниста у Краљевини Југославији, укинута непосредни избори, а градоначелнике постављала Влада, Антоније је одустао од даљег кандидовања на ову функцију. Били су то принципијелни разлози. Наиме, он је желео да га народ бира непосредно, а не да га поставља Влада.

Ево неколико сличица зашто је био омиљен међу народом. Како је Владан причао, његов прадеда Антоније је, као председник Општине, смањео посао судовима, јер је мирио завађене. Каже, завађени ставе руку на свето писмо и признају своје грехе, онда им он каже да се загрле, пољубе и тако измире. Иначе био је трговац. Као председник општине, нарочито је знао управо трговце да кажњава, уколико не очисте снег испред радње. Прадеда Антоније је тако разрезивао казну од десет динара, а када се кажњеник побуни, Антоније га брзо „убеди“ тако што казну повећа на двадесет, па тридесет; и проблем се брзо реши. Није „штедео“ ни најрођеније. Када су жандарми ухапсили његовог сина Синишу, због неког прекршаја, Антоније је тражио да га одведу испред апсане у општинску авлију да тамо струже дрва, е да би га видели пролазници. Антонијеву принципијелност осетио је и други син Љубодраг коме, због одређеног општинског прописа, није омогућио отварање апотеке у Крушевцу, те се овај некако снашао у Пожеги.

Цитираћу речи Радмиле Мишић, која о *Паикишима*, у својој књизи каже: „Сви *Паикиши* су, следећи претке, собом носили марљивост, приврженост раду, достојанство, доследност, ноту финих грађанских манира и господственост“ Све ове особине, и то наглашено, имао је и сам Владан, потомак *Паикиша*, који су старином са Косова и Метохије, где реч пашкиш значи поштен.

Владанов деда по мајци, Живојин Петровић из Велике Дренове, био је први у својој класи официра, па је тако постао и ордонанс регента Александра Карађорђевића. Као ордонанс, присуствовао је чувеном договору у школи у Брусу 1909. године у вези са Савезом за Први балкански рат. Наиме, скоро три године пре почетка формирања Балканског савеза и почетка Првог балканског рата (1912-1913), тајно су се састали регент Александар Карађорђевић, црногорски сердар Јанко Вукотић и бугарски краљ Фердинанд Кобург.

Деда Живојин је учествовао у Првом Балканском рату у коме је ослобођено Косово и Метохија као и Стара Србија. На крају Другог балканског рата постао је коњички мајор Краљевске српске војске. Први светски рат није дочекао јер је, несрећним случајем, погинуо на прослави ослобођења Косова и Метохије. Прослава је била на Видовдан 1914. године.

Живојинова супруга Гина је остала удовица, са два сина Драгобрата и Драгомиром, а као посмрче родила се и Владанова мајка Бранислава. Владанова баба Гина је у тренутку погибије њеног мужа имала само 26 година. Као самохрана мајка одгајила је троје деце. На несрећу, њена два сина, Драгобрат официр потпоручник и Драгомир правник, умиру млади од туберкулозе. Тако јој на крају, како народна песма каже, као дете „од заклетве“, остаје само ћерка Бранислава, Владанова мајка.

У легату академика професора др Владана Ђорђевића, који се налази у оквиру Збирке културне историје Народног музеја у Крушевцу, налази се парадна официрска сабља, која је припадала његовом ујаку потпоручнику Драгобрата Петровићу. Поред овога ту су и официрске еполете, диплома Војне Академије из 1901. године, цепни сат и пенкало деде Живојина Петровића.

Баба Гина је обележила Владаново детињство. Живела је заједно са Владановим родитељима. Пошто су они били запослени, баба Гина се бринула о Владану, будила га за полазак у школу, спремала доручак, испраћала у школу и дочекивала из школе.

Не може се рећи да је Владан рођен у срећно време. Без обзира на то, имао је срећно детињство. Тако су му се за цео живот у памћење урезала незаборавна санкања низ Помоћничково брдо, заједно са и каснијим друговима међу којима је Тома Миливојевић, Владанов доживотни друг.

Према казивању Томе Миливојевића, Владанова мајка је била строга и често је Владана кажњавала батинама („млатила га је“). „Ако разбије колена, добије батине, ако се испрља, добије батине...“ Међутим, и поред свих тих „васпитних мера“, Владан је, као и многа деца, био несташан. Он и његови другови су тако нпр. пунили водом поштанско сандуче, бацали камење на кућу деде намћора, гађали каменчићима пролазнике.

Један несташлук заслужује да се посебно истакне. Наиме, кућа Владановог друга Томе је била на узвишици на Помоћниковом брду. Испод куће је пролазила улица. Улица није била осветљена, па су увече ту свраћали љубавни парови. Томини родитељи су имали поред Мораве имање, где су, између осталог, гајили тикве. Крајем фебруара или почетком марта ове тикве почињу да труле. Ова пихтијаста маса је служила Томи и Владану за њихов оригинални изум дечјег несташлука. Наиме, они су са терасе „центрирали“, а потом из руку испуштали ове тикве на главе љубавних парова и то баш у тренутку када се загрле („дохвате“)

Владан је у родном месту завршио и основну школу и гимназију. Поред обавезне школе завршио је и нижу музичку школу, научивши одлично да свира виолину. У крушевачкој чаршији су се чудили, како он успева да буде најбољи ђак у граду, упркос томе што, поред редовне школе иде и у музичку школу, а притом редовно излази на корзо и не пропушта да одгледа фудбалске утакмице. Слажем се са мишљењем др Ђорђа Козића, пензионисаног професора нашег Факултета, иначе Крушевљанина, који тврди, да је то зато што је, поред великог талента за математику и физику, имао и одличну организованост.

Након поласка у школу, галерија ликова, која је обележила његов живот, почиње да се увећава. Први педагог у тој галерији, којих се радо присећао, била је дивна учитељица Даница Тодоровић, која га више пута болесног посећивала. Чак и када се борио са дифтеријом, мимо околности да је имала двоје малолетне деце. Ту је и дугогодишња разредна у Гимназији, професорка историје Мира Бабић, за коју је Владан говорио да је бринула о својим ђацима, као о ближњима. Били су ту и остали наставници и професори. Међу њима се посебно истицао, како Владан каже, „увек изванредно припремљен за час, педагог без премца, супериорни професор Српског језика и књижевности, Адам Стошић“

Један наставник у Гимназији ипак је одиграо најважнију улогу у Владановом потпуном успеху на послу којим се бавио. Био је то (Драгољуб) Ратко Чабрић, наставник математике, који је код Владана развио љубав према математици, а самим тим и према природним наукама. Наставник Чабрић му је рекао да се претплати на чувени *Математичко - физички лист*, који је тих година почео да излази у Загребу. Ево шта ми је, у вези са овим, испричао професор др Ђорђе Козић: „Сваког првог јануара изашло би у *Математичко - физички листу*, ко је решио задатке задате претходне године. Колико се сећам, четири године узастопно увек је био први он – Владан Ђорђевић, Гимназија, Крушевац“

Из Ниже музичке школе, Владан се радо сећао красних људи: Освалда Фишбаха и Николе Чоловића, као и кума Милета Протића Протке, са којим је у његовој кући, и као студент, преко лета сатима свирао Моцартове дуετε.

Одмах након завршетка гимназије, 1957. године уписује се на Машински факултет у Београду. Када је почетком јесени те године, дошао у Београд, поред других ствари, са собом је понео и виолину, која ће му бити верна другарица све време студија. Током студија није припадао оним студентима, који све своје време проводе учећи у читаоници. Није пропустио ниједну утакмицу фудбалског клуба Партизан на стадиону ЈНА, ватрено навијајући за домаће, а успевао је и да присуствује скоро свим културним дешавањима у Београду. И поред оваквих интересовања, његово одлично предфакултетско знање из математике и физике, помогло му је да, на студијама, са лакоћом полаже испите, добијајући оцене, које су га поставиле на сам врх студената машинства свих генерација.

Галерија ликова Владановог живота, на студијама машинства, допуњује се универзитетским професорима. На прве две године слушао је основне предмете, у првом реду Математике и Механике. Први лик из времена студија јесте чувени професор др Данило Рашковић. Испричаћу вам овде једну занимљиву анегдоту о томе како је Владан полагао четири Механике код професора Рашковића. Ову анегдоту сам чуо пар пута од самог професора Ђорђевића. Спремајући се за овај говор, замолио сам професора Козића, да ми је преприча. Ову причу преносим скоро у оригиналу:

„Владан је из Статике положио писмени и позван је на усмени. Усмени је био ујутру следећег дана. Он је десет задатака урадио за четрдесетак минута. Рашковић је седео за столом и нешто писао. Владан је завршио тих десет задатака, однео Рашковићу и питао, *Да ли је то све? То је све*, одговорио је професор Рашковић, вероватно замајан писањем. Владан оде кући, купи и прелиста новине, мало одспава и долази поподне да види резултат. Међутим, види да је на списку последњи и да је оцена 6! Како, када је урадио све задатке на писменом и урадио свих десет задатака на усменом? Покуца на врата код професора. У првој одаји га дочекају асистенти и кажу: *А, Ви сте онај што није дошао на последњи део испита*. Уђе код професора и каже да хоће сада да одговара, а он му одговори: *А, не може!*

Следећи испит је Кинематика. Опет код професора Рашковића. Знајући за три дела, све се сада одигра како треба, али на крају испита професор Рашковић пита Владана: *А колико си добио из Статике?* Владан каже – *Шест. Е не може више од седам!*, каже му Рашковић. И тако редом Динамика осам и Осцилације девет... Причао је Владан да је хтео да поништи те испите на крају, али пошто је већ имао висок просек, то му ништа није значило па је одустао“

Верујем да су се срили горе на небу и да су један другом опростили ове неспоразуме. Владан је Рашковићу опростио што је био крут, а Рашковић је сада пун разумевања за студента из провинције, који се не дружи шире, па не зна да испит из Механике има три дела.

На Машинском факултету у Београду на смеру Хидроенергетика, предавања из теоријске механике флуида слушао је код академика Константина Вороњца, а предавања из примењене механике флуида и хидрауличних турбина слушао је код академика Николе Обрадовића. Управо је академик Константин Вороњец, својим изванредним предавањима утицао на Владана да заволи механику флуида. Љубав према овој научној области, продубио је захваљујући, Виктору Саљникову.

Да би могао да слуша виши курс механике флуида код, тада доцента, а потом и уваженог професора др Виктора Саљникова, Владан је на студијама променио започети смер. Виктор Саљников се тада са одбрањеним докторатом, тек био вратио из Фрајбурга, доносећи нови научни полет и енергију. Владан ће све своје радове, научне одреднице, дипломски рад и магистарску тезу као и докторску дисертацију, одбранити управо код професора др Виктора Саљникова.

За успех у току студија, награђиван је о „29. новембру“ на крају прве, друге и треће године, а такође је награђен и као најбоље дипломирани студент у току 1961. године на Машинском факултету Универзитета у Београду. Од априла 1961. године био је стипендиста Машинског Факултета. Дипломирао је 20.11.1961. године на групи за Хидроенергетику, са средњом оценом 9,36. Дипломски рад је радио из предмета Механика флуида II. Ментор је био млађани доцент др Виктор Саљников, а чланови комисије били су и професори академици САНУ проф. др Константин Вороњец и инж. машинства Никола Обрадовић!

Неколико месеци пре дипломирања, кренуо је да похађа наставу на магистарским студијама, Одсека за механику, а Групе за механику флуида, Природно математичког факултета у Београду.

Срећна околност је била та, што је непосредно након Владановог дипломирања основана нова Катедра на Факултету, Катедра за хидромеханику. То је садашња Катедра за механику флуида, на којој су били редовни професор академик Константин Вороњец и доцент Виктор Саљников. Требали су им асистенти, па је тако Владан са непуних 24 године добио посао. Шестог априла 1962. године изабран је за сталног асистента на Машинском факултету за предмете Механика флуида и Хидромеханика.

Радећи марљиво и вредно на послу асистента, паралелно је слушао предавања и полагао испите на магистарским студијама, где су му професори били, поред Виктора Саљникова, између осталих и три академика САНУ Константин Вороњец, Татомир Анђелић и Слободан Аљанчић. Сећам се да је Владан био одушевљен предавањима изванредног академика професора др Слободана Аљанчића.

Ове студије успешно завршава у рекордном року, 28. јуна 1963. године одбранивши магистарску тезу под насловом: *Нестационарни температурски гранични слој*. Ментор је био доцент Виктор Саљников.

Важно је напоменути да су, у року од неколико дана, на Природно – математичком факултету, поред Владана Ђорђевића, тада магистрирали и Радомир Ашковић, Мане Шашић и Милан Ђурић. Њих четворица, касније сви професори на Катедри за механику флуида Машинског факултета у Београду, су уједно били и први магистри Универзитета у Београду а и у Југославији! То је био догађај који је забележила штампа дајући и слику са промоције при додели магистарских диплома. Овај чланак са фотографијом, Владан је сачувао у личној архиви.

По одбрани магистарске тезе из области Ламинарног граничног слоја, Владан наставља своја истраживања у истој области. Након неколико месеци, прави мало дужу паузу, јер 27. 09. 1963. године одлази на одслужење војног рока.

Сви ми, Владанови савременици, знамо да је био човек старог кова, строг према себи и према другима. Владанов најбољи друг Тома ми је, у прилог овоме, испричао две анегдоте.

Прва се збила на Факултету а друга се одвијала у Карловачкој касарни ЈНА. Ево прве: Владан је постао асистент, а Тома је још био студент. Приликом полагања писменог дела испита из Механике флуида, Тома је седео у амфитеатру А. Владан је био одређен да дежура баш у том амфитеатру. Међутим, када је схватио да је ту Тома, отишао је код професора и тражио да дежура у другом амфитеатру. Урадио је нешто потпуно супротно ономе што су радили асистенти. Наиме, тада су асистенти, као и сада, током трајања писменог дела испита обилазили студенте, и када виде да неко ради, а има проблем, дају му „ветар у леђа“, у смислу савета: *употреби ову смену или пребаци овај члан на другу страну и слично.*

Друга анегдота је везана за Томин тзв. „гуштерски стаж“. Наиме, све се одиграло супротно ономе што је очекивала Владанова баба Гина. Тома се сећа да је баба Гина говорила: *Ето када би и у војску отишли заједно, било би добро.* Владан је отишао у Карловац у Школу резервних официра инжињерије. Као један од најбољих војника, након шест месеци обуке, одређен је да води један вод војника нове класе. Међу тим војницима био је и Тома. Како Тома каже: „Од тих шест месеци обуке, прва три месеца се „нисмо познавали“. Између осталог, водник Владан је, младом војнику Томи, давао увек теже задатке него другим војницима. Сећа се Тома, да су једаред он и још један војник преносили неко камење. Неко му је саветовао да пита водника Ђорђевића, да им додели још некога за помоћ. Када је Тома питао, водник Ђорђевић му је одговорио: „То је таман за вас двојицу!“.

Сами просудите да ли има неке сличности између Владана и његовог прадеде Антонија, у смислу оне народне *Не пада ивер далеко од класе!* Наравно у позитивном смислу. У бити, обојица су били моралне громаде.

По повратку са одслужења војног рока, интензивно наставља да ради на теми докторске дисертације. Да је радио без предах, види се по томе што магистар Владан Ђорђевић, 30. јуна 1966. године, брани докторску дисертацију. Наслов ове дисертације је: *Ламинарни гранични слој на танким обртним телима*, а ментор је био, тада ванредни професор, Виктор Саљников. Треба запазити да доктор наука постаје са непуних двадесетосам година!

Занимљив је податак да су обе ове одбране обављене скоро истог дана и месеца и то магистарку тезу је одбранио тачно на Видовдан, а докторску дисертацију два дана касније! Тема оба рада била је из области граничног слоја, а оба пута ментор је био професор др Виктор Саљников.

Потпуно сам сигуран да су многе крушевачке девојачке уздисале за најпожељнијим младожењом, млађаним доктором наука, који потиче из веома угледне породице. Колико је дуго трајало освајање принца на белом коњу и којим чарима је био освајан, не знамо. Знамо једино да је принца у свој живот увела седам година млађа крушевачка лепотица, студенткиња Историје уметности Бранислава - Беба Арсић. Венчали су се 25. 11. 1967. године, и свој брачни живот започели у изнајмљеном стану у Захумској број 42.

Да су уживали у првим годинама брака, види се по фотографијама са њихових заједничких путовања по Европи. Све фотографије, на којима је Беба сама изузетно су лепе. Види се да је иза објектива мајстор фотографије, а и да је уједно надахнут моделом.

Око светог Јована, 18. 01. 1970, док су становали у Дубљанској број 52 у стану Бебиног брата Бранка, Бранислава је Владану подарила сина Добривоја, кога су од милоште звали Сале.

Између женидбе и добијања сина, Владан је, на препоруку професора Виктора Саљникова, са перфектним знањем немачког језика, школску 1968/69. годину, провео као Хумболтов стипендиста на постдокторским студијама на Алберт – Лудвигс универзитету у Фрајбургу у Немачкој. Овом приликом ментор му је био, у то време светски познати научник, професор др Хенри Гертлер. Гертлер га је упутио на ново научно поље, са којег ће моћи да убира плодове свога рада. Било је то струјање ротирајућих и/или нехомогених флуида, као подобласт геофизичке механике флуида. Истражујући у овој области, успео је да публикује два рада у врхунским научним часописима. Приликом боравка у Немачкој, Владан схвата да је језик савремене науке - енглески, те зато одмах након повратка у Београд, интензивно ради на усавршавању овог језика.

На Владанову богату научну каријеру посебно су значајну улогу одиграла два боравка у САД. Како је сам Владан говорио, вукло га је да неко време ради и живи у Америци. Оба пута борави на Универзитету Јужне Калифорније у Лос Анђелесу. Први пут тамо је провео школску 1975/76. годину, као Фулбрајтов стипендиста у својству научног истраживача. Тамо је упознао, тада младог ванредног професора др Ларија Редкопа. Лари се баш у то време интензивно бавио теоријом таласних кретања течности, па је и Владана упутио у ту подобласт механике флуида. Те године, и наредних година, Владан и Лари удружени урадили су низ радова и одштампали у светски признатим часописима.

Управо ови врхунски радови су га препоручили за гостујућег професора на истом универзитету у Америци. Тако је други пут, у периоду од 1985. па до 1988. године, у укупном трајању око две и по године, био гостујући професор. Током овог другог боравка у САД, Владанов син Добривоје у Лос Анђелесу похађа и завршава средњу школу.

Иначе, Владан је имао понуду да остане на Универзитету у Америци. Међутим, из породичних разлога одлучио је да се врати. По повратку, на зид кабинета окачио је неке артефакте, који су га сећали на Америку.

Да су се ова два Владанова боравка у Америци, дубоко урезала у његово сећање, најбоље говори чињеница, коју ми је испричао његов друг Тома Миливојевић. Наиме, неколико дана пред смрт, Владан је пао у стану. После целодневног неодазивања на Томине телефонске позиве, Тома одлази тамо, откључава стан и налази га на поду полусвесног. Када је Владан дошао свести рекао је да је био у Лос Анђелесу са Јешом Крајнером. Питао је и где је Сале?

Професор др Ђорђевић током другог боравка у САД, на докторским студијама Факултета за ваздухопловство предаје два предмета: Динамику гасова и Примењену математику и учествује у истраживачком програму.

Причао је касније, да је тамо срео неког нобеловца, који је радио у скученом кабинету, без прозора. Тај нобеловац му је рекао да има велику жељу да макар неко време ради у Новосибирску. За млађе, који не знају шта то значи, рећи ћу да је Новосибирск, тзв. град научника, у Совјетском Савезу био својеврсна оаза потпуног и правог комунизма.

Сећам се како је Владан сликовито објашњавао своју научно – истраживачку глад, док је био у Америци. Говорио је да су га преко викенда сврбели дланови. Са нестрпљењем је чекао понедељак, е да би сео за радни сто на Факултету. Овај пут са Ларијем започиње рад на нелинеарној теорији хидродинамичке стабилности. И из ове области њих двојица заједно штампају запажене радове у врхунским часописима.

Да се изразим фудбалским речником, *ови резултати постигнути у гостима*, упалили су лампицу домаћој научној јавности, да Владан можда заслужује да уђе у највећи Храм знања код нас, у Српску академију наука и уметности (САНУ).

Срећна околност је била да је Владан, опет речено фудбалским речником, *играо одлично и на домаћем терену*. Наиме, академик проф. др Мирослав Ненадовић (у то време редовни професор Машинског факултета у Београду), Владана је укључио у један пројекат у коме се проучавала хидродинамика вестибуларног система, са нагласком на проблеме, који се јављају приликом обртања пилота у екстремним условима. У овај пројекат био је укључен и Крушевљанин оториноларинголог Миодраг Симоновић, професор Медицинског факултета. Будући да су Владана иначе више привлачили проблеми биосистема него класични проблеми из области машинства, ово је био пун погодак. Академик Ненадовић је био веома задовољан начином како је Владан решавао ове проблеме, као и самим резултатима па га је предложио за пријем у САНУ.

Тако професор Ђорђевић дописни члан САНУ постаје 1985. године (12. 12. 1985.), са нешто више од 47 година. Кажу да је био најмлађи члан САНУ у тренутку његовог пријема – са пуних 47 година и два месеца. За редовног члана САНУ изабран је дванаест година касније, тј. 1997. године (23. 10. 1997.) Приступну беседу под насловом „Хидродинамичка стабилност и путеви ка турбуленцији“ одржао је 1. октобра 1998. године.

Био је члан Академије инжењерских наука Србије (АИНС) као и Српске академије нелинеарних наука (САНН). Поред овога, био је и члан Међународне академије нелинеарних наука са седиштем у Москви. Председник ове Академије био је академик Владимир Матросов, који је уједно и члан Руске академије наука (РАН).

У оквиру својих активности у САНУ, почевши од 2003. године налази се на челу Одбора за проучавање живота и рада српских научника. Под његовим руководством из штампе је изашло осам томова из едиције *Живот и дело српских научника*.

Целу своју радну каријеру Владан Д. Ђорђевић провео је на Катедри за механику флуида Машинског факултета Универзитета у Београду. Започео је као асистент 1962. године. У звање доцента изабран је 1972. године, а потом је 1977. изабран у звање ванредног професора, да би редовни професор постао 1981. године.

За време битисања и рада на Машинском факултету, био је продекан за наставу у периоду од 1989. па до 1991. године, а шеф Катедре за механику флуида од 1988. па до 2000. године.

Продекан за наставу био је непосредно после повратка из Америке. Желео је да неку добру праксу пренесе и на наш Факултет. Тако нпр. свидело му се што су у Америци тзв. отворена врата сваки дан, те студенти могу комотно кад год да дођу и питају, а не као код нас, нпр. пријем студената је од дванаест до тринаест часова итд. Међутим, то није ишло лако. Ево шта ми о томе прича његов друг Тома: „Окорели смо ми, нисмо иновативни, говорио је. Каже да је том приликом на једном састанку на Факултету, за предлоге, добио аплауз од свих присутних. Међутим, сутрадан су један по један професор долазили код њега и молили га да одустане од тога што је предлагао на састанку!“

Професор Ђорђевић је предавао скоро све предмете Катедре за механику флуида. На додипломским студијама предавао је Механику флуида и Динамику гасова, а на постдипломским студијама Виши курс динамике гасова, Теорију граничног слоја и Теорију хидродинамичке стабилности. Захваљујући великом знању, педагошком дару, као и обавезној и темељној припреми, његови часови били су својеврстан еталон врхунске наставе. На усменом испиту је био она врста професора, који трага за оним што студент најбоље зна, па око тога гради даљи разговор.

Још као асистент учествова је на изради *Збирке задатака из Механике флуида*, која је писана под редакцијом академика проф. др Константина Вороњца. Доста година касније објавио је и уџбеник *Динамика једнодимензијских струјања флуида*. Овај уџбеник је имао више издања. Његове белешке, које је правио приликом припреме за предавања предмета Механика флуида, ми његови млађи сарадници, смо копирали и користили, као драгоцену литературу, за припрему наших предавања из овог или сродних предмета. И не само то. Као асистенти својеволјно смо ишли на његова предавања, пажљиво слушали и хватали белешке.

У оквиру механике флуида бавио се интензивно и веома успешно подобластима, као што су: теорија граничног слоја, теорија нехомогених и/или ротирајућих флуида, теорија таласних кретања флуида, теорија хидродинамичке стабилности, струјање крви у еластичним судовима, реолошко понашање људских ћелија, теорија струјања разређених гасова у микроканалима, природна струјања флуида, магнетохидродинамика, турбулентна струјања флуида, струјање ваздуха у сунчевом димњаку итд. У свим областима науке, успевао је, између осталог, да примени аналогije физичких појава. У свакој од ових подобласти механике флуида остварио је изузетно вредне резултате.

Свој инжењерски таленат доказао је радећи на пројектима сарадње са привредом. Посебно ваља истаћи његово учешће, на пројекту кога је финансирао Војно – технички институт у Београду. Овај пројекат се односио на развој једног полуаутоматског и једног аутоматског хемијског детектора за откривање нервних бојних отрова. За решавање физичког проблема на овом пројекту, бриљантно је уочио и употребио аналогiju са проблемима квазистационарног струјања флуида.

Да бих описао даровитост, коју је показивао бавећи се како науком тако и струком, најбоље је да употребим речи великог песника Бранка Миљковића: „Чега год се дотакнем, постане песма....“

Удружење универзитетских професора и научника Србије му је 2007. године, за резултате постигнуте у научно – истраживачком раду, доделило Награду „Проф. др Војислав К. Стојановић“. Награђен је 2015. године „Видовданском повељом града Крушевца“, а 2017, за животно дело од стране Одељења рударских, геолошких и системских наука АИНС, добија повељу „Академик Љубомир Клерић“.

Под његовим руководством одбрањено је око двадесет докторских дисертација и магистарских теза.

Ја сам код професора Ђорђевића радио магистарску тезу. То време остало ми је урезано у памћењу као један од најлепших периода мог битисања на Факултету. Какав је био професор Ђорђевић као ментор? Покушавајући то да опишем, вратила ми се слика из мог детињства, како моја мајка, мојој тетки започиње чарапе. Дакле, као што су некада млађе плетиле од старијих плетилца добијале нпр. започет џемпер, па га онда по тој мустри даље саме довршавале, тако је и мени за ову тезу, професор Ђорђевић дао „мустру“. Наиме, он ми је на почетку дао, његовом руком исписаних десетак страница са полазним једначинама, као и упутствима, како се даље оне решавају. Фундаментална знања из области на коју се наслањала тема мога рада, стекао сам проучавајући књиге као и сепарате кључних радова из његове богате научне библиотеке. После тога је било лако корачати, поготово што је он био ту, да помогне, да пружи руку за устајање ако се падне или да укаже на пут, којим треба ићи када се стигне до раскрснице без путоказа.

Овај стил професор Ђорђевић је неговао увек када би радио са неким, свеједно да ли је то неко млађи или не, да ли је са Катедре или не.

Ево шта каже један његов докторант, професор др Цветко Црнојевић, у говору поводом одласка професора Ђорђевића у пензију: „Ја Владана у науци посматрам као брод, али не брод у конвоју бродова на мирном океану, где је свеједно који је распоред бродова, већ као брод – ледоломац, који када прокрчи стазу, свим другима иза њега пут чини неупоредиво лакшим. Тако је Владан крчио научни пут и својим многобројним докторантима и магистрантима.“

Антоније Стефановић *Паикиш* је прадеда и Душици Милосављевић-Бонцић. Када је Душици, Владановој рођаци, изненада преминула осамнаестогодишња ћерка Ана, њој и мужу, скрханим од превелике туге, смисао даљег битисања дало је писмо професора Ђорђевића. У том писму, између осталог, писао је о томе како он носи свој крст и како лечи непреболну рану. Рекао је да му снагу дају слушање класичне музике, а потом и бављење фотографијом, као и чести излети.

Професор Ђорђевић је на излете ишао са пријатељима, највише са Томом Миливојевићем и његовом супругом Роксандом (Росом), као и са професором Милошем Павловићем и његовом супругом Миром.

„Више смо се том приликом шалили, него што смо озбиљно причали“, тврди Тома. Ево шта каже Мира Павловић:

„Владан је имао неку унутрашњу снагу, коју су његови пријатељи осећали и којој су се дивили. Био је отворен, духовит, радознао, одмерен, са свима је умео. Незаборавни су тренуци са излета по Србији, које је зналачки планирао правећи фотографије и уживајући у вечерима после обилазака манастира, музеја, изложби, разговора са мештанима. Путовања су увек била као други лепши живот који нам је откривао доброту, скромност и племенитост његове душе“ и додаје Андрићеву мисао: *Прави животи су леви и тешки, а велики и јаки људи плаћају више и теже*“

Професор Ђорђевић је био уважен, вољен и поштован од сестре од тетке Радице Тодоровић – Ничић и сестре од стрица Јелене Ђорђевић – Лаушевић, као и од целе родбине. Ево шта каже Владанова сестричина Мирјана Лаушевић:

„Били смо поносни на њега, уживали у његовом друштву и радовали се сваком сусрету. Био је наш узор, достојанствен, благ, одмерен, брижан, пажљив и посвећен не само својој примарној породици, већ и широј. Није пропуштао ни једно породично окупљање, а нарочито је уживао у онима за Божић и Васкрс. Волео је шалу и смех уз добар залагај, чашицу ракије и црвено вино. Умео је да слуша, помно и посвећено, да нам да најбољи и истовремено дискретан савет, да нас благо усмери, а са истом том благошћу одлучно и прекори када је било неопходно. Давао је и савете када је то било преко потребно, пажљиво, увек кроз неки пример или поучну причу. Никада се није жалио. Преносио је најбоље људске и породичне вредности на своје рођаке и окружење пре свега својим животом и примером.“

Без трунке претеривања, можемо рећи да га је Господ наградио раскошним талентима. Поред талента за бављење науком и струком, имао је несумњиви таленат за фотографију. Велики број тих фотографија могу носити епитет уметничке. О томе најбоље говоре, мотиви, композиција, боја и игра светлости. И овде је, баш као у науци, читаоцу или гледаоцу, даривао највише што је у тренутку стварања могао да уради.

Владан је мени августа 2014. године поклатио свој електронски фотоапарат, са којим је он направио многе изузетно лепе фотографије. Рекао ми је да он има бољи од овога, па му овај више не треба. Тај фотоапарат, који ми је поклатио био је макар двоструко бољи од оног, који сам ја тада имао.

Након тога ја сам користио сваку прилику да направим по коју занимљиву фотографију. Оне пробране, најбоље, слао сам му имејлом. Увек је коментарисао те моје фотографије и узвраћао ми са неким пробраним фотографијама, које је он ухватио у објективу фотоапарата.

Добро је знано колико је дубоко проникао у тајне механике флуида. Међутим, са ових последњих слајдова видимо да ни у чему, чега се дотакао, није био површан. Видимо да је обилазио света места, умивајући се космичком енергијом, коју она поседују. Није ми познато да ли је живео литургијским животом, али ми је добро знано да је поседовао хришћанске врлине.

Био је истински велики човек. Његовим пресељењем на небески свет, овоземаљски свет је изгубио много. С друге стране, сигуран сам да се небо обрадовало, а нарочито његови преци. Верујем, као и многи да се та два света прожимају. Ја то сада и знам, јер сам повремено, док сам спремао овај говор, а и сада док сам говорио, осећао његово присуство.

Такође, верујем да на овом свету ништа није случајно. У прилог овој тврдњи изнећу чињеницу, да сам у уторак рано на Радио Београду слушао емисију, која се детаљно бавила анализом односа Милеве Марић – Ајнштајн и Алберта Ајнштајна... Чуо сам у овој емисији и неке детаље, које раније нисам знао, и коначно, добио сам и одговор на нека питања, која су ме мучила док сам спремао говор за Комеморацију у САНУ...

Ево шта је о академику Владану Ђорђевићу, на прослави Дана Машинског факултета, рекао Председник САНУ, академик Владимир Костић: „Био је велики професор МФ. Човек, који је, за наше прилике, био неуобичајено господствен, човек велике културе, културе комуникације, интелегентних и луцидних асоцијација...“

Цитираћу сада речи академика ЦАНУ професора др Петра Вукославчевића: „Владан је имао велико срце и душу отворену за све нас. Увијек спреман да помогне, не само када су у питању научни већ и свакодневни животни проблеми. Тихо и ненаметљиво, увијек је био ту када затреба, никада не очекујући било што заузврат осим лијепе ријечи и неке инспиративне расправе на научне теме, које су нас све окупљале.

Одласком људи као што је Владан, сужава се круг у коме моја генерација живи, а остаје сјећање на једног изузетног човјека, који је био бритки ум и доајен међу професорима, а господин међу људима.“

Научни истраживач сениор др Бојан Вукашиновић, са Georgia Tech универзитета из Атланте, ми пише:

„Знаш да сам му прослеђивао кад год нешто напишем и он би се понекад јавио и „отписао“, показујући веома добро познавање ситуације у Америци. Био је веома разочаран дволичјем западних држава, али није губио наду у „западне вредности“, ако тако могу да га протумачим. Не знам на који начин би Катедра и цео Машински требали да чувају сећање на такву величину, коју су имали, као и на оне, којих је било и на другим катедрама. То што је био академик, вероватно је и најмање важно када се говори о његовом значају“

Ја ћу га се сећати као ретког човека, који је, на мени близак начин, волео свој народ. Знао је за све наше врлине, а и мане и критиковао нас као што добар родитељ не стаје увек на страну свог детета када је у сукобу са нечијим туђим дететом. Колико је волео свој народ показује једна анегдота, која се догодила у време када је Владан био асистент. Наиме, када се у Београду одржавао неки Конгрес, Владан је био одређен да на Железничкој станици сачека једног научника Ирца, који је возом долазио из Истанбула. Био је летњи сунчан дан. Међутим, баш приликом пристајања воза у станицу почео је да дува неки ветар, који је подизао прашину и разне отпатке. По станици су се врзали одрпани просјаци.

Владану је било веома непријатно због те сцене. Осећао је потребу да Ирцу нешто каже у вези са тим. И док су се возили таксијем уз Немањину, синула му је идеја. И каже он Ирцу: „Извините због ове сцене на Железничкој станици. Знате, ово је зато што смо скоро петсто година били под Турцима“ Ирац се на то загонетно смешка, правећи тако непријатну паузу од неколико секунди, а онда каже: „Био сам неко време у Истанбулу. Они су ми тамо у једној сличној ситуацији рекли *Ово је зато што смо веома дуго били у контакту са Србима!*“

Управо са овом анегдотом, завршавам свој говор на овом комеморативном скупу, истичући на тај начин да сећање на некога значи и сећање на његов живот у коме је засигурно било и пуно радости, а и комичних ситуација, каква је била управо ова овде описана.

Бог да му душу прости! Вјечнаја памјат!

Захвалница

Веома сам захвалан појединцима, који су ми помогли приликом припреме овог говора.

У првом реду то је Тома Миливојевић, дипл. маш. инж., Владанов најбољи друг још из раног детињства. Тома ми је испричао, мноштво детаља из Владановог живота и дао ми неке фотографије из Владановог породичног албума. Поред овога Тома ми је донео две књиге:

Предраг Б. Јовановић: *Чарпани 2*, Издавач: Удружење Крушевљана у Београду, Београд, Моше Пијаде 14 (Дом Синдиката Југославије), Београд, 1998.

Крушевачки зборник, Народни музеј Крушевац, 2011. Уредио мр Љубиша Васиљевић, директор Народног музеја Крушевац.

Са професорком Душицом Милосављевић Бонцић, Владановом рођаком сам у протеклих два месеца, више пута разговарао о Владану. Она је „дигла на ноге“ сву родбину, е да би ми прикупили неке фотографије Владанове шире и уже породице. Поред овога Душица ми је послала лични примерак књиге:

Радмила Мишић: *Отргнуто од заборава - Знамените крушевачке породице*, Ауторско издање, Крушевац, 2013,

као и два веома корисна линка:

<https://youtu.be/TDC3kmlQIGI> и

https://youtu.be/pdAt_WumSBc

Користан материјал, који је послала Душица, из Александровца ми је донео проф. др Александар Ђоћић.

Професорка Мира Павловић ми је дала неке породичне фотографије на којима је и Владан и написала неколико дивних редова о том великом човеку.

Професор др Ђорђе Козић ме је потсетио на неке анегдоте, које сам раније био чуо од самог Владана а испричао ми и неке друге догодовштине које нисам знао.

Др Вук Ацић је фотографисао неке Владанове успомене из Америке

Психолог Татјана Вороњец - Цијан, ми је донела два породична албума, из којих сам скенирао фотографије њеног деде академика професора др Константина Вороњеца.

Владанова сестричина Мирјана Лаушевић ми је дала неке породичне фотографије на којима је и Владан и написала неколико лепих редова о свом ујаку.

Корисне податке узео сам из књиге:

Драгана Крстић Лукић: Библиографија академика Владана Д. Ђорђевића – у част осамдесет година живота, Српска академија наука и уметности, Издања библиотеке, Књига 37, Београд 2021. Најважнији део ове књиге написала је проф. др Невена Стевановић.

Користио сам и делове говора, који је проф. др Цветко Црнојевић одржао поводом одласка професора Владана Ђорђевића у пензију (Машински факултет, Београд, 2004)

Неколико пута сам преслушао видео запис у коме академик Владан Д. Ђорђевић прича о свом животу. Овај видео запис се налази на интернет страници:

<https://www.sanu.ac.rs/clan/djordjevic-vladan/>

Присуствовао сам 2019 скупу у САНУ. На овом скупу академик професор др Владан Д. Ђорђевић је говорио о свом животу. Детаљно потсећање на овај скуп нашао сам у тексту новинарке Иване Субашић, на линку

<https://vesti.mas.bg.ac.rs/?p=13896>

Из разговора са професором др Светиславом Чантраком, као и проф. др Александром Обрадовићем, сазнао сам неке чињенице из Владановог живота.

Кључне документе за професионалну каријеру академика проф. др Владана Д. Ђорђевића нашао сам у његовом Досијеу у Архиви Машинског факултета, на коме је провео цео свој радни век.